

klimato kaita

GAVYBA

ŠILTNAMIO DUJOS

BIOLOGINĖ ĮVAIROVĖ

SKAUDUS POVEIKIS APLINKAI

PASAULINIS

KLIMATO KAITA

IŠKASENOS

Gavybos pramonė:
palaima ar **prakeiksmas?**

Gavybos pramonė ir klimato kaita

Iškastinis kuras – anglis, nafta, dujos – sudaro apie 80 proc. pasaulinio energetikos poreikio. Remiantis Tarptautinės energetikos agentūros duomenimis, pasaulinis energijos poreikis sudarys 60 proc. 2030 m. Iškastinis kuras taip pat yra svarbiausias „šiltnamio dujų“ šaltinis, kurios sulaiko šilumą Žemės atmosferoje, tuo sukeldamos visuotinę temperatūros kilimą ir nebūdingus klimato pokyčius.

Šiuo metu metiniai „šiltnamio dujų“ išmetimai didėja. Per paskutinius tris dešimtmečius išmetimai padidėjo vidutiniškai 1,6 proc. kasmet, tame tarpe CO₂ išmetimai naudojant iškastinį kurą auga po 1,9 proc. kasmet. Didžiausias „šiltnamio dujų“ augimas per 1970-2004 m. laikotarpį susidarė iš energijos tiekimo ir vartojimo bei transporto. Paskutinėje Tarptvyriausybinės grupės dėl klimato kaitos (IPCC)¹ ataskaitoje patvirtinta kad vykstantys klimato kaitos padariniai turi didžiulį poveikį.

Maistas ir vanduo

Regionai, šiuo metu patiriantys maisto stoką ir sausrų pavojų, kartu su maisto importavimo galimybių trūkumu greičiausiai patirs tolimesnį pasėlių derliaus mažėjimą sukeliama sausras (beveik pusė gyventojų centrinės, pietų ir rytų Afrikos valstybėse gyvena pusbadžiu). Gėlo vandens trūkumas, kaip klimato kaitos pasekmė, paveiks subtropikų gyventojus, kur vandens ištekliai jau dabar nepakankami. Šiuo metu apie trečdalis pasaulio gyventojų (1,7 mlrd. žmonių) gyvena šalyse su gėlo vandens trūkumu, ir šį nepriteklį pajus dar šimtai milijonų žmonių iki 21 amžiaus pabaigos.

Ledynų tirpimas

„Tikriausiai pirmas, ir blogiausias (klimato kaitos) poveikis skurdiems žmonėms pasireikš kaip staigus kalnų ledynų tirpimo rezultatas“². Išties, daugiau nei pusė žmonijos priklauso nuo gėlo vandens, susidarancio kalnuose. Himalajai turi didžiausią ledynų koncentraciją, išskyrus tik Žemės polius. Apie 67 proc. ledynų Himalajuose traukiasi stublinančiu greičiu ir didžiausiu tai sukeliančiu faktoriumi laikoma klimato kaita.³

Migracija

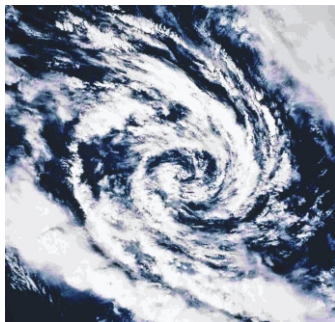
Temperatūros didėjimas sukelia vandens gausėjimą ir tai sąlygoja jūros lygio kilimą. Prognozuojama, kad pasaulinis jūros lygis pakils 20-60 cm didelių išmetimų scenarijuje. Mažiausiai vienas milijardas žmonių bus priversti palikti savo namus klimato kaitos pasekmėje nuo dabar iki 2050 m., tuo prisidedami prie augančios migracijos krizės.⁴ Azijos „megadeltų“ šalys, tokios kaip Vietnamas, Egiptas, Bangladešas ir mažųjų salų tautos yra didžiausioje rizikoje.

Laukinė gamta ir biologinė įvairovė

Labiausiai pažeidžiamos ekosistemos, kurios patirs didėjančių išnykimo pavojų yra koralų rifai, šiauriniai miškai, kalnų buveinės ir nuo Viduržemio jūros klimato priklausančios buveinės. Gyvybė jūrose bus neigiamai paveikta dėl kylančios temperatūros ir didėjančio vandenynų rūgštingumo. visuose regionuose, greičiau kylant temperatūrai, atitinkamai didėja žalos pavojus.

SKALĖ

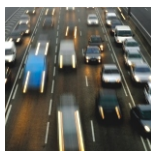
POVEIKIS

Nenusėjamas oras. © Foe Ewni

Šiuo metu uždaryta anglimi kūrenama High-Marnham elektrinė River Trente, D.Britanija
© I.Bracegirdle

Iškastinis kuras
© Dreamstime

SKAUDUS POVEIKIS APLINKAI	GAVYBA	ŠILTNAMIO DUJOS	BIOLOGINĖ ĮVAIROVĖ	
		PASAULINIS	KLIMATO KAITA	IŠKASENOS

Besivystančios šalys yra labiausiai pažeidžiamos šių pavojų. Klimato kaita įtakos besivystančių šalių galimybes spręsti skurdo, sveikatos apsaugos, švietimo ir energetikos problemas. Tuo pačiu studijos pažymi, kad problemos gali būti sprendžiamos ir egzistuoja prieinami sprendimai. IPCC pažymi, kad pažeidžiamumas ateityje priklausys ne tik nuo klimato kaitos, bet ir nuo pasirinkto plėtros kelio. Ekonominis vertinimas parodo, kad neveiksmo kaina bus didesnė už išankstinių veiksmų kainą, galbūt net daugelį kartų. Neseniai publikuotoje Jungtinės karalystės vyriausybės užsakymu atliktoje Sterno apžvalgoje³ pažymima, kad metiniai išmetimų sumažinimo kaštai padedantys stabilizuoti CO₂ išmetimus ore, gali siekti apie 1 proc. BVP iki 2050 m.

Nepaisant to, Europos Sąjunga ir šalių vyriausybės tęsia iškastinio kuro finansavimą tiesioginėmis subsidijomis, mokesčių lengvatomis, per šalių eksporto kredito agentūras ar su tarptautinių plėtros bankų paskolomis ir garantijomis.

Mūsų reikalavimai

Išsivysčiusios pramoninės šalys privalo ženkliai sumažinti savo emisijas ir paskatinti švarią plėtrą besivystančiose šalyse naujos, atsinaujinančios energetikos pagrindu ir tų šalių prisitaikymu prie neišvengiamų klimato pokyčių.

Gavybos pramonė turi liautis naikinti aplinką ir griauti žmonių gyvenimus visame pasaulyje. Turi įsigalioti draudimas bet kokiems naujiems projektams, kol nebus pilnai įgyvendintas laisvas išankstinis ir kompetentingas vietos bendruomenės sutikimas.

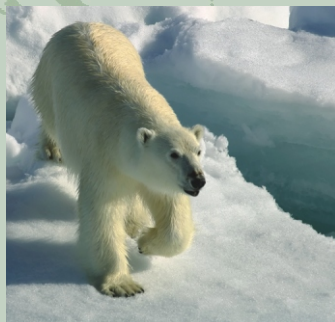
ES šalys, Europos Komisija ir tarptautinės finansinės institucijos turi sustabdyti subsidijas užsienio paramos ir kitų viešų išteklių lėšomis tarptautinėms naftos kompanijoms, gaunančioms didžiulius pelnus. Privatūs bankai ir pensijų fondai turi sustabdyti investicijas į iškastinio kuro projektus.

2007 m. IPCC vertinimai:

- Klimato sistemos šiltėjimas yra aiškus ir spartėjantis.
- Pagrindinius pokyčius lemia žmonijos veikla per „šiltnamio dujų“ išmetimus.
- Per paskutinius 100 metų Žemės atmosfera atšilo 0,74 °C, ir labiausiai per paskutinius 50 metų. Arkties temperatūra per tą laiką pakilo beveik dvigubai pagal šį rodiklį.
- CO₂ koncentracija atmosferoje dabar yra aukštesnė nei bet kada anksčiau per paskutinius 650.000 metų.
- Vienuolika iš paskutinių dvylikos metų laikomi pačiais šilčiausiais per pastarąjį 150 metų.
- Šiltėjimo tendencija jau paveikė visus kontinentus ir vandenynus.
- Šiame šimtetyje tikimasi vidutinio temperatūros kilimo apie 3°C. Pavyzdžiui, skirtumas tarp dabartinės temperatūros pasaulinio vidurkio ir ledynmečio eros yra 5 °C.

Kylantis jūros lygis sukelia dažnus potvynius Bangladeše. © G. M. B. Akash

Tirpstantis ledas Arkties jūroje kelia grėsmę poliarinių lokių išnykimui. Jie atsidadė nykstančių rūšių sąrašė © N.Alexandrov

- Tarpvyriausybę grupę dėl klimato kaitos (IPCC) 1988 m. įkūrė Pasaulinė meteorologijos organizacija ir Jungtinių tautų aplinkosaugos programa (UNEP). Ši grupė kas penkeri metai pateikia labiausiai autoritetingą žinių apie klimato kaitą įvertinimą.
- Magrath, J.: Glacier melt: why it matters for poor people, www.oxfam.org.uk/what_we_do/issues/climate_change/downloads/glacier_melt.pdf, Oxfam, 6 May 2007
- An overview of Glaciers, Glacier Retreat, and Subsequent Impacts in Nepal, India and China, WWF Nepal Program, March 2005
- Human tide: the real migration crisis, Christian Aid Week Report, May 2007
- http://www.hm-treasury.gov.uk/independent_reviews/stern_review_economics_climate_change/sternreview_index.cfm, October 2006

